

Ἡ δημιουργία (Ἅγιος Σωφρόνιος Σαχάρωφ)

[/ Γενικά Θέματα](#)

Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ μέτρο ὅλων τῶν πραγμάτων, πρόσκαιρων καὶ αἰώνιων, Θείων καὶ ἀνθρώπινων. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ὅλα, ὅσα προτίθεμαι νὰ γράψω ἐδῶ, θὰ προέρχονται ἀπὸ τὴ θεώρηση τοῦ Χριστοῦ ὡς Θεανθρώπου. Ἡ χριστιανικὴ ἀνθρωπολογία μας δὲν πρέπει νὰ ἔχει ἀφηρημένο χαρακτήρα, ἀλλὰ νὰ προσφέρει ἀπαραιτήτως θεμέλιο γιὰ ὅλη τὴν ἐν τῷ Θεῷ ζωὴ μας. Δὲν θὰ δίσταζα νὰ ὀνομάσω τὴν ἀνθρωπολογία αὐτὴ ἀσκητικὴ. Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸν ἄνθρωπο εἶναι πολυδιάστατη. Μία ἀπὸ τὶς διαστάσεις της εἶναι ἡ δημιουργικὴ δύναμη, ποὺ ἐκδηλώνεται σὲ ποικίλες περιοχές: σὲ κουλτοῦρες ὅλων τῶν εἰδῶν, δηλαδὴ πολιτισμούς, τέχνες, ἐπιστῆμες.

Στὸν πρωτόπλαστο δόθηκε ἡ ἐντολή, μὲ τὴν εἴσοδό του στὸν φυσικὸ κόσμο, νὰ ἐργάζεται σὲ αὐτὸν καὶ νὰ τὸν φυλάσσει (βλ. Γεν. 2,15). Ὁ φυσικὸς κόσμος εἶναι πλασμένος μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται στὴν ἀνάγκη νὰ λύνει δημιουργικὰ τὰ προβλήματα ποὺ ἀδιάκοπα ἀναφύονται μπροστά του. Ὡστόσο αὐτὰ ποὺ ἀπαραριθμῶ δὲν ἐξαντλοῦν τὸν ὅλο ἄνθρωπο. Παράλληλα μὲ τὴν παραγωγὴ ἐκείνων ποὺ χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὴ συντήρηση τῆς ζωῆς του ἐπάνω στὴ γῆ, ἀνέρχεται ἀπὸ τὶς ἀτελεῖς μορφές στὶς τελειότερες, τὶς πνευματικὲς, ποὺ

ὑπερβαίνουν ὅλα τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ πρόσκαιρα. Στὸ ἐπίπεδο τῶν πρόσκαιρων, ἡ δημιουργικὴ ἰκανότητα κατευθύνεται πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τὴ γῆ, γιὰ νὰ ὀργανώσει τὰ ἀκατέργαστα δεδομένα τῆς φύσεως, ποῦ ἀντιστοιχοῦν στὶς ἀπαιτήσεις τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου. Στὴν περίπτωση αὐτὴ ὁ σκοπὸς κατορθώνεται στὰ ὅρια τῶν φυσικῶν ἰκανοτήτων τοῦ ἀνθρώπου. Στὴ δευτέρη περίπτωση ἡ δημιουργία κατευθύνεται πρὸς τὸν ἀνώτερο κόσμο, ὅπου τὰ φυσικὰ χαρίσματα τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ μόνα τους δὲν ἐπαρκοῦν. Ὡς Πρόσωπο ὁ ἄνθρωπος διαθέτει ἐλεύθερη βούληση ποῦ ἐκφράζεται, ὄχι μὲ τὴν ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργία κάποιου ἐντελῶς νέου πράγματος ποῦ δὲν ὑπῆρξε, ἀλλὰ ὡς συμφωνία μὲ τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀληθινὰ Δημιουργοῦ, ἢ ὡς διαφωνία πρὸς τὸ θέλημά Του (ποῦ ἀποκλίνει ἀπὸ τὸ θέλημά Του ἢ καὶ τὸ ἀπορρίπτει). Μόνο ἐκεῖνη ἡ δημιουργία ποῦ συμπίπτει μὲ τὸ θέλημα τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς παράγει καρποὺς ποῦ μποροῦν νὰ περάσουν στὴν αἰωνιότητα· ὅτιδῆποτε ἄλλο καταλήγει στὸ μὴ ὄν: «Πάσα φυτεία ἦν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ Πατὴρ Μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται» (Ματθ. 15,13). «Ἐγὼ εἶμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Ὁ μένων ἐν Ἐμοὶ καγῶ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν, ὅτι χωρὶς Ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. Ἐὰν μὴ τὶς μείνη ἐν Ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συνάγουσιν αὐτὰ καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται» (Ἰωάν. 15,5-6).

Γιὰ νὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος συνεργὸς τοῦ Θεοῦ στὴ δημιουργία τοῦ κόσμου, πρέπει ἀδιάκοπα νὰ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν καλύτερη γνώση τοῦ ἰδίου τοῦ Θεοῦ. Ἡ πορεία αὐτὴ τῆς ἀναβάσεως στὴ γνώση τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐπίσης δημιουργικὴ πράξη, ἰδιαίτερης ὅμως τάξεως· σκοπὸς τῆς εἶναι ἡ συμμετοχὴ στὴν αἰώνια δημιουργικὴ πράξη τοῦ Πατέρα, ἡ ἀπόκτηση τῆς ἔσχατης τελειότητος μὲ τὴν παραμονὴ στὸ ρεῦμα τῆς Θείας Αἰωνιότητος, ὅπου πρῶτος εἰσῆλθε ὁ Χριστὸς-Ἄνθρωπος. Ὁ χριστιανὸς στὴ δημιουργικὴ ἀναζήτησή του ἐγκαταλείπει ὅλα ὅσα φέρουν σχετικὸ καὶ παροδικὸ χαρακτήρα, γιὰ νὰ παραμείνῃ στὰ μὴ παρερχόμενα. Στὰ ὅρια τῆς γῆς ἡ τελειότητα δὲν εἶναι ἐντελῶς πλήρης. Καὶ ὅμως τὴν ἀποκαλοῦμε τελειότητα. Μιμούμενοι τὸν Χριστὸ ποῦ εἶπε «Ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξε μὲ ὁ Πατὴρ Μου, ταῦτα λαλῶ» (Ἰωάν. 8,28), καὶ ἐμεῖς πρέπει νὰ ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὸ ἴδιο, σύμφωνα μὲ τὴν παρατήρηση τοῦ Γέροντα Σιλουανοῦ: «Οἱ τέλειοι δὲν λένε τίποτε ἀφ' ἑαυτοῦ τους... Λένε μόνο ὅ,τι τοὺς δίνει τὸ Πνεῦμα».

Αὐτὴ λοιπὸν εἶναι ἡ ἀληθινὴ δημιουργία, ἡ ἀνώτερη ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα ποῦ εἶναι ἐφικτὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὅχι παθητικά, ἀλλὰ μὲ δημιουργικὸ ἀγῶνα βαδίζει ὁ ἄνθρωπος πρὸς αὐτὸ τὸν ἅγιο σκοπὸ, χωρὶς ποτὲ νὰ λησμονεῖ ὅτι δὲν πρέπει μὲ κανέναν τρόπο νὰ δημιουργήσῃ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του θεὸ «κατ' εἰκόνα του», κάτι ποῦ πολλοὶ φιλόσοφοι ἢ ἀκόμη καὶ θεολόγοι κάνουν.

Όλο τὸ παρελθόν μου μὲ ὠθοῦσε κατὰ φυσικὸ τρόπο στὴ σκέψη γιὰ τὴ δημιουργία στὶς διάφορες ἐκφάνσεις της, ὅπως ἐπίσης καὶ γιὰ τὸ νόημά της. Τώρα θὰ ἤθελα νὰ διηγηθῶ μὲ συντομία πὼς ἡ ἐνασχόλησή μου μὲ τὴ ζωγραφικὴ μὲ ὀδήγησε στὴν προσευχή. Μιλῶ γιὰ πραγματικὰ συγκεκριμένη περίπτωση.

Κατὰ τὶς ἡμέρες τῆς νεότητάς μου, κάποιος Ρῶσος ζωγράφος, ποὺ ἔγινε στὴ συνέχεια διάσημος, μὲ προσείλκυσε πρὸς τὴν ἰδέα τῆς καθαρῆς δημιουργίας, ἔχοντας στραφεῖ πρὸς τὴν ἀφηρημένη τέχνη. Δύο ἢ τρία χρόνια ὑπῆρξα θύμα τῆς ἔλξεως αὐτῆς, ποὺ μὲ ὀδήγησε στὴν πρώτη θεολογικὴ σκέψη ποὺ γεννήθηκε μέσα μου. Χαρακτηριστικὸ κάθε «καλλιτέχνη» (δηλαδὴ κάθε ἐργάτη τῆς τέχνης) εἶναι νὰ προσλαμβάνει τὸ εἶναι στὶς μορφές τῆς τέχνης του. Ἔτσι καὶ ἐγὼ ἀντλοῦσα ἰδέες γιὰ τὶς δικές μου ἀφηρημένες μελέτες ἀπὸ ἐκεῖνο πού μου παρεῖχε ἡ πραγματικότητά τοῦ περιβάλλοντός μου: οἱ ἄνθρωποι, ἡ βλάστηση, τὰ κτίσματα, οἱ ἀπροσδόκητα ἀλλόκοτοι συνδυασμοὶ σκιῶν ἀπὸ τὸν ἥλιο ἢ τὶς ἠλεκτρικὲς λάμπες ἐπάνω στὸ πάτωμα, τοὺς τοίχους, τὶς ὀροφές καὶ πολλὰ ἄλλα. Μὲ τὴ φαντασία μου δημιουργοῦσα εἰκόνες, ἀλλὰ μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ μὴν εἶναι ὅμοιες μὲ τίποτε ποὺ ὑπάρχει πραγματικὰ στὴ φύση. Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, νόμιζα ὅτι δὲν εἶμαι ἀντιγραφέας φυσικῶν φαινομένων, ἀλλὰ δημιουργὸς νέων καλλιτεχνικῶν (εἰκαστικῶν) γεγονότων. Εὐτυχῶς ἀντιλήφθηκα ὅτι σὲ μένα, τὸν ἄνθρωπο, δὲν δόθηκε νὰ δημιουργῶ «ἐκ τοῦ μηδενός», ὅπως ὁ Θεὸς δημιουργεῖ μὲ μοναδικὸ τρόπο. Ἀπὸ τὴν ἐμπειρία αὐτῆ μοῦ ἔγινε σαφές ὅτι κάθε ἀνθρώπινη δημιουργία προϋποθέτει μία ἤδη προϋπάρχουσα. Δὲν μπορούσα νὰ χαράξω οὔτε μία γραμμὴ, οὔτε νὰ δημιουργήσω κάποιο χρῶμα, ποὺ ποθενὰ ἀλλοῦ δὲν ὑπῆρχε. Ὁ ἀφηρημένος πίνακας μοιάζει μὲ ἐγγραφή λέξεων ποὺ ἠχοῦν πρωτότυπα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐκφράζουν πλήρες νόημα. Ἡ δημιουργία παρουσιαζόταν σὲ μένα ὡς ἀποσύνθεση τοῦ εἶναι, πτώση στὸ κενό, στὸ παράλογο, ἐπιστροφή στὸ «μηδέν», ἀπὸ τὸ ὁποῖο μᾶς κάλεσε ἡ δημιουργικὴ πράξη τοῦ Θεοῦ. Τότε ἐγκατέλειψε ὁ νοῦς μου τὴ μάταιη ἀπόπειρα νὰ δημιουργήσῃ κάτι ἐντελῶς νέο, καὶ τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας στὴ συνείδησή μου συνδέθηκε μὲ τὸ πρόβλημα τῆς Γνώσεως τοῦ Εἶναι. Καὶ μοῦ συνέβη κάτι θαυμαστό· σχεδὸν ὅλος ὁ κόσμος, κάθε ὄρατὸ φαινόμενο, ἔγινε μυστήριο, ὠραῖο καὶ βαθύ. Καὶ τὸ φῶς ἔγινε ἄλλο· χάιδευε τὰ ἀντικείμενα, τὰ περιέβαλλε κατὰ κάποιον τρόπο μὲ στεφάνι δόξας, μεταδίδοντας σὲ αὐτὰ παλμοὺς ζωῆς ποὺ δὲν ἀπεικονίζεται μὲ τὰ μέσα ποὺ διαθέτει ὁ καλλιτέχνης. Γεννιόταν μέσα μου ἡ ἐπιθυμία νὰ ὑποκλιθῶ μὲ εὐλάβεια μπροστὰ στὸν πρῶτο καλλιτέχνη, τὸν Δημιουργό τοῦ παντός, μὲ τὸν πόθο νὰ Τὸν συναντήσω, νὰ διδαχθῶ ἀπὸ αὐτόν, νὰ γνωρίσω πὼς Αὐτὸς δημιουργεῖ.

Οἱ συνομιλίες μου μὲ τὸν Γέροντα Σιλουανὸ γιὰ τὴν προσευχὴ καὶ γιὰ ὁποιοδήποτε

Άλλο θέμα συγκεντρώνονταν πάντοτε στο Πρόσωπο του Χριστού, του μοναδικού Διδασκάλου με απόλυτη αὐθεντία. Αὐτὸς μᾶς ἔδωσε «ὑπόδειγμα» γιὰ ὅλα (βλ. Μάτθ. 23,8-10· Ἰωάν. 13,13-15). Καὶ ὁ Γέροντας δίδασκε νὰ κοιτάζουμε προσεκτικὰ πῶς Ἐκεῖνος, ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἐνεργοῦσε. «Ἄμην, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ Υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μὴ τί βλέπη τὸν Πατέρα ποιῶντα· ἃ γὰρ ἂν Ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ Υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. Ὁ γὰρ Πατήρ φιλεῖ τὸν Υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν Αὐτῷ ἃ Αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει Αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε» (Ἰωάν. 5,19-20). Ἀλλὰ ὁ μονογενὴς Υἱός, γενόμενος Υἱὸς Ἀνθρώπου, ὁμοιώθηκε σὲ ὅλα μὲ μᾶς (βλ. Ἐβρ. 2,17· Φιλιπ. 2,7). Συνεπῶς ὅλα, ὅσα Ἐκεῖνος λέει γιὰ τὸν ἑαυτό Του ὡς Υἱὸς Ἀνθρώπου, ἐφαρμόζονται στὸν καθένα ἀπὸ μᾶς. Ἄν ἐμεῖς παραμένουμε στὸν Υἱό, τὸν ὁποῖο ἀγαπᾷ ὁ Πατέρας, τότε καὶ ἐμεῖς εἴμαστε υἱοὶ Του, ἐπίσης ἀγαπημένοι (βλ. Ἰωάν. 16,27), καὶ Αὐτὸς θὰ μᾶς τὰ δείξει ὅλα: τί δημιουργεῖ καὶ πῶς δημιουργεῖ. Ἀλήθεια, ἐν Χριστῷ ἔχουμε κληθεῖ νὰ γίνουμε μέτοχοι ὅλης τῆς δημιουργικῆς Πράξεως τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός μας.

Ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν τελειότητα αὐτὴ ἔχει ὡς ἐξῆς: Τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὴν ἀναρίθμητη ποικιλομορφία τῶν φαινομένων τοῦ φυσικοῦ κόσμου, καὶ μὲ ὅλη τὴ δύναμή του στρέφεται πρὸς τὸν Θεό. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ὄριο τοῦ ἀνθρώπου ἐπάνω στὴ γῆ. Ὅταν ὅμως, μετὰ τὴν ἐξοδὸ τῆς ἡ ψυχὴ ἀνεβαίνει πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ αἰῶνια σὲ Αὐτὸν καὶ μὲ Αὐτὸν διαμονή, τότε μέσα στὸ «εἶναι» αὐτὸ ἔρχεται ἡ γνώση καὶ ἡ εἴσοδος μας στὴν Πράξη δημιουργίας ἀπὸ τὸν Θεὸ ὅλων τῶν ὑπαρκτῶν. Ἀρραβώνα τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἀποτελεῖ τὸ χάρισμα τῆς θαυματουργίας. Κατὰ τὸν λόγο τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου: «Ὁ Θεὸς σκέφτεται τὸν κόσμον καὶ ὁ κόσμος ὑπάρχει». Καὶ οἱ ἅγιοι τελοῦν τὰ θαύματα ὄχι μὲ φυσικὴ ἐπενέργεια ἐπάνω στὴ φύση, ἀλλὰ στὴν προσευχὴ τους πρὸς τὸν Θεὸ «σκέφτονται τὸ ποθούμενο καὶ αὐτὸ πραγματοποιεῖται».

Πηγή: agiazoni.gr